

ומפרשת הגמרא מה הן הציצין המעכבין את המילה:

דתנן: אלו הן ציצין המעכבין את המילה: אם נשתייר בשר [עור] החופה את רוב העטרה. ואין אוכל בתרומה עד שיסירנה. (21)

אמר רבינא, ואיתימא רב ירמיה בר אבא אמר רב, לפרש את המשנה:

בשר [עור] החופה את רוב גובהה של עטרה, ואף שאינו חופה את רוב היקיפה. (22)

מפרשת הגמרא: ובמדבר מאי טעמא לא מהול [למה לא מלו בני ישראל במדבר] כמבואר בכתוב ביהושע שהביאה הגמרא?

איבעית אימא: משום חולשא דאורחא [חולשת הדרך]. (23)

ואיבעית אימא: משום דלא נשיב לחו רוח צפונית, שהיא נוחה, לא חמה ולא צוננת, וחמה זורחת, (1) וסכנה היא למול בלא זה.

דתניא: כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, לא נשבה להם רוח צפונית.

ומפרשינן: מאי טעמא?

איבעית אימא: משום דנזופים הוו על מעשה העגל, (2) ולא היו ראויין לאור נוגה.

21. אותה משנה לא נשנית על הפריעה אלא על המילה, אלא שדין אחד יש לעור הערלה ולעור הפריעה, לפי רבינו תם.

22. העטרה היא ראש הגיד, שיש בו בשר מעובה, המתרום ומגובה מעל הגיד עצמו. עור הערלה מחפה את העטרה, ובהסרת הערלה, בעת המילה, מתגלית העטרה כשהיא מוגבהת מעל הגיד.

אך קורה לעתים שלא מסירים את כל הערלה, ואז יתכנו שתי אפשרויות שבהן תיפסל המילה, והוא ישאר ערל:

האחת, שנשאר עור ערלה על הגיד מסביב לעטרה, כך שמעט מגובה הבשר של העטרה, בכל היקף העטרה, אינו נראה מסביב לעטרה.

אך עדיין נשאר רוב גובהה של בשר העטרה כשהוא מגולה בכל היקף העטרה.

והשנית, כאשר במקום אחד מסביב לעטרה נשאר עור ערלה המסתיר את רוב גובה בשר העטרה מעל הגיד. אך העור הזה אינו מקיף את כל העטרה, אלא רוב העטרה נשאר גלוי כולו, ובמקום שהוא גלוי הוא לא מוסתר

בכלל.

ובשני המקרים פסולה המילה. נתבאר לפי דברי הש"ך יו"ד סימן רסד.

23. כתב הריטב"א: פירוש, שהדרך סכנה להמול, וכיון דעל פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו, לא היו יכולים למול על מנת להתעכב עד שיתרפא.

1. רש"י. וכתב המאירי: ואחר שלא היתה רוח צפונית מנשבת, לא היתה חמה שולטת ואין המילה מתרפאת יפה. ומבואר מדבריו, שלרפואת המילה אין צריך אלא את החמה, ואין הרוח הצפונית אלא סיבה לחמה. ולשון רש"י משמע, שזה וזה מועילים לו; ומדברי המהרש"ל על דברי רש"י בהמשך הענין, נראה שהוא מפרש בדעתו, שעיקר הרפואה היא על ידי רוח צפונית, אלא שהיא אינה נושבת אלא כשהחמה זורחת; וראה עוד במהרש"א חידושי אגדות מה שכתב על דברי התוספות בד"ה דלא.

2. רש"י. התוספות ועוד ראשונים תמהו על

שהורגל הצבור לעשות כן אף בימים אלו],
על כך נאמר: **שומר פתאים ה'.**

**תנו רבנן: כל אותן ארבעים שנה שהיו
ישראל במדבר — אף שביום לא נשבה
להם רוח צפונית — לא היה יום שלא נשבה
בו רוח צפונית בחצי הלילה —**

הואיל ושעה זאת היא עת רצון.

וכמו שנאמר: **ויהי בחצי הלילה, וה' הכה כל
בכור בארץ מצרים.**

מאי תלמודא [מה בא דבר זה ללמדנו]?

ואיבעית אימא: משום הכי לא נשבה רוח
צפונית, כדי **דלא נבדור** [לא יתפזרו] **ענני
כבוד** שהיו מקיפין אותם, ולא היתה יכולה
חמה ליכנס. (3)

אמר רב פפא: הלכך, **ביומא דעיבא** [יום
המעונן], **ויומא דשותא** [יום שרוח דרומית
מנשבת והיא קשה מכל הרוחות] —

לא מהלינן ביה [אין מלין בו], **ולא מסוכרינן
ביה** [אין מקיזין בו דם], וכמו שלא מלו
ישראל במדבר.

ואולם **האידינא, דדשו בה רבים** [עתה,

הוא על ידי רוח צפונית, ואין החמה נצרכת
לרפואת המילה, וראה הערה לעיל בשם המאירי
והמהרש"א].

והתוספות ותוספות הרא"ש הביאו ספרי,
שלא עשו פסח במדבר אלא בשנה השניה
לצאתם ממצרים; וביארו, שבודאי לא היו
נמנעים במזיד מלעשות פסח, אלא שאותם
פסחים לא היו כתיקונם.

ומשום שבניהם ילודי המדבר לא נמולו
כמבואר בסוגיא כאן, והם עשו את הפסח אף
שלא נימולו בניהם, שהרי מבואר בגמרא לעיל
עא א דערלת הבנים שלא בזמנה ודאי אינה
מעכבת, הואיל וכתוב: "המול לו כל זכר" אמר
רחמנא "ואז יקרב לעשותו", והוא הדין אם היה
אנוס [וכמבואר בהמשך הסוגיא דלעיל,
מהרש"א]; אלא ש"אע"ג שאינה מעכבת, מכל
מקום לא היה ממש כתיקונו", [לשון תוספות
הרא"ש, והמהרש"א במהדורא בתרא נראה
שהבין דברי התוספות באופן אחר; ושנה שניה
שאני, כיון שלפי כל תירוצי הגמרא בתחילת
השנה השניה בניסן היו עדיין יכולים למול,
וכמבואר בהערה לעיל, ריטב"א; ובמהרש"א
במהדורא בתרא הקשה מזה על שיטת רש"י

רש"י, כיון שעוון העגל כבר נמחל להם; וכתב
על זה המאירי: ואף על גב שכבר נמחל,
"**ציצין**" **נשאר בו, והיו מעכבין.**

ולדעת התוספות והראשונים [והזכיר זה גם
המאירי], נזופין היו על מעשה המרגלים, ואף
שלשון הבריייתא הוא: "כל אותן ארבעים שנה
שהיו ישראל במדבר לא נשבה להם רוח
צפונית", לאו דוקא [ריטב"א, ומהרש"א
במהדורא בתרא].

והוסיף הריטב"א: בין למאן דאמר משום
חולשא דאורחא, בין למאן דאמר משום רוח
צפונית, לא היה זה אלא לאחר השנה השניה
כשהוקם המשכן והוקמו הדגלים, ואז היו
נוסעים וחונים, והוה להו חולשא דאורחא
ואיבודור ענני כבוד. אבל קודם לכן, הילודים
במדבר מולים היו, וכשקבלו ישראל את התורה
[בחודש השלישי לצאתם ממצרים] לא היה
בהם ערל.

3. רש"י. כתב המהרש"ל בחכמת שלמה לפרש
כוונת רש"י: רוח צפונית אינה מנשבת אלא אם
כן חמה זורחת. ומדבריו אלו יש ללמוד
שהמהרש"ל מבין בדעת רש"י, שעיקר הירפוי

הא קא משמע לך, דעת רצון — מילתא היא.

אמר רב הונא: דבר תורה, כהן שהוא משוך בערלתו [מהול], שנמשכה ערלתו, וכיסתה את העטרה] הרי הוא אוכל בתרומה, כי אינו חייב למול.

ורק מדבריהם, גזרו עליו שימול, ואסרוהו בתרומה כערל, מפני שנראה כערל.

מיתבי לרב הונא שאמר אין המשוך חייב למול מדאורייתא:

והא תניא: משוך צריך שימול!

וקא סלקא דעתין מן התורה צריך למול.

ומשנינן: צריך שימול מדרבנן.

ותמהה הגמרא על הקושיא:

ודקארי לה — מאי קארי לה [מה עלתה על דעתו של המקשה מתחילה להקשות]?

הא לא נאמר משוך הרי הוא כערל, אלא "צריך" שימול קתני, ומשמע שהוא מדרבנן?!

ומפרשינן: קטעי המקשה בסיפא [סיפא של הברייתא הטעתו למקשה להבין שהוא מדאורייתא].

שכך למדנו בסיפא של הברייתא: רבי יהודה אומר: משוך לא ימול, מפני שסכנה היא לו, שמא ייעשה כרות שפכה ולא יוכל להוליד.⁽⁴⁾

אמרו לו חכמים לרבי יהודה: והלא הרבה משוכים בערלתם מלו בימי בן כוזיבא,⁽⁵⁾ והולידו אחר כך בנים ובנות.

ומפרשת הברייתא את מקור הדין שמשוך צריך שימול:

שנאמר בפרשת מילה שנאמרה לאברהם "המול ימול".

ובא כפל הלשון ללמד: אפילו מאה פעמים

הסובר שנוזפין היו ממעשה העגל שהיה בשנה ראשונה].

והעירו אחרונים, כי לפי דברי התוספות: מי שיש לו בן שעדיין לא הגיע זמנו למול — לפי הצד שערלה שלא בזמנה מעכבת — ועשה אביו פסח, כיון שלא נתחייב עדיין למול, ובעינין "המול לו כל זכר", הרי שמכל מקום, אין הפסח שעשה "פסח כתיקונו", והוא חידוש.

ודעת התוספות בקדושין לז ב, שלא עשו פסח כלל מפני שהיו רובם של ישראל ערלים; והריטב"א כאן כתב, שרק הערלים לא עשו פסח, אבל המולים עשו פסח אף שהיו להם בנים שלא מלו, כי הואיל ואנוסים היו אין מילת הזכרים מעכבת.

והרמב"ן בחומש פרשת בהעלותך [ט ב] כתב, שלא עשו פסח כלל, מפני שנולדו להם בנים וקנו עבדים, ולא היו יכולים למול אותם מהטעם המבואר בסוגייתנו [וראה עוד שם]. ובביאור שיטת הרמב"ן, שהיו הבנים והעבדים מעכבים אותם אף שהיו אנוסים, ראה מה שכתב בערוך לנר כאן, ובכל מה שהביא שם.

4. ראה לקמן בהערה בביאור שיטת רבי יהודה.

5. שמשכום עובדי כוכבים באונס בכרך ביתר, וגברה יד בן כוזיבא ונלחם בהם, ומלך על ישראל שתי שנים ומחצה, רש"י.

ההלכה מן המקרא, הרי הלכה דאורייתא היא.

אבל, ולא היא!

אלא רק מדרבנן חייב המשוך למול שוב, ואילו קרא — אסמכתא בעלמא הוא.

השמועה הבאה מתבארת כלשונו השניה של רש"י, וכגירסתו.

לימא מסייע ליה לרב הונא, שאמר דבר תורה משוך אוכל בתרומה, מדברי הברייתא:

דתניא: טומטום [שהזכרות שלו מחופה בעור], אין אוכל בתרומה, שמא אם ייקרע ימצא שהוא זכר והרי הוא ערל.⁽⁷⁾

אבל נשיו ועבדיו אוכלין כנשי הערל ועבדיו.

משוך בערלתו, וכן מי שנולד כשהוא מהול,⁽⁸⁾ הרי אלו אוכלים בתרומה [מכאן מסייעת הגמרא לדברי רב הונא, כדמפרש ואזיל].

אנהרוגיגוס [מי שיש לו זכרות ונקבות]

ימול, וכגון זה שנמשכה ערלתו אחר שנימול.

ואומר עוד הכתוב שם: וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההיא מעמיה "את בריתי הפר". ומיותר הוא, כדי לרבות את המשוך.

ומפרשת הגמרא תחילה את הברייתא, ואחר מכן שבה הגמרא לבאר את דעת המקשה:

מאי "ואומר"?

כלומר: למה הוצרך התנא של הברייתא להביא עוד פסוק ללמד על המשוך?

ומפרשין: וכי תימא דהאי "המול ימול" לא לרבות את המשוך הוא בא, אלא לרבות ציצין המעכבים את המילה,⁽⁶⁾ לכן תא שמע: "את בריתי הפר", לרבות את המשוך.

וכאן שבה הגמרא לפרש את סברת המקשה, שחייב המשוך במילה הוא מדאורייתא:

הוא, המקשה סבר: מדקא נסיב לה הש"ם קרא, מכך שהברייתא מביאה את מקור

6. כלומר: ציצין המעכבין את המילה עצמה ולא את הפריעה שהיא נלמדת לעיל ממקרא ביהושע, כמבואר בגמרא לעיל עא ב ובדברי רבינו תם בתוספות שם; ומה הן ציצין, כבר נתבאר במשנה שהובאה שם ובדברי הגמרא, ונכונים הדברים בין לענין עור הערלה ובין לענין קרום הפריעה.

7. כן פירש רש"י, ובהמשך הסוגיא יתבאר, שנחלקו אמוראים בדבר, אם הברייתא עוסקת בטומטום שהוא ספק זכר, או בטומטום שביציו

ניכרות מבחוץ, וודאי זכר הוא. 8. לעיל עא א נזכרה בגמרא מחלוקת תנאים בקטן שנולד כשהוא מהול, אם צריך להטיף ממנו דם ברית; ועוד נתבאר שם, שלמאן דאמר: צריך להטיף ממנו דם ברית, הרי הוא אסור בפסח מטעם ערל, ומשמע ודאי שהוא הדין לתרומה.

והקשה הקרן אורה, כי משמע לו שברייתא זו היא אף כמאן דאמר צריך להטיף ממנו דם ברית, ואם כן למה יאכלו בתרומה?! וראה מה שביאר שם.

טומטום אינו אוכל בתרומה מטעם ערל, אבל נשיו ועבדיו אוכלים.

ותמהינן: נשיו לטומטום — מנא ליה? [מנין לו לטומטום אשה] להאכילה בתרומה?!

אילימא דקדיש [קידש] אשה בת ישראל, והרי הוא מאכילה בתרומה משום דתניא: טומטום שקידש אשה קדושו קדושין, ואף טומטום שנתקדש על ידי איש קדושו של האיש קדושין? (12)

אי אפשר לפרש כן שיהא הטומטום מאכיל את אשתו בתרומה, כי:

אימר דאמר בכרייתא, שקידושי הטומטום תופסין, הוא רק לחומרא, להצריכה גט קודם שתתקדש לאחר.

שהיה מהול הרי הוא אוכל בתרומה הואיל ואינו ערל. (9)

ואין אוכל האנדרוגינוס בקדשי קדשים, שאין נאכלים אלא לזכרי כהונה, והרי אנדרוגינוס ספק אשה הוא. (10)

טומטום אינו אוכל לא בתרומה [ולקמן מפרשת הגמרא למה חזר ושנה התנא דין זה], ולא בקדשים, ואפילו לא בקדשים קלים ומטעם ערל.

קתני מיהת בכרייתא: משוך, ונולד כשהוא מהול — הרי אלו אוכלין, והיינו שהמשוך אוכל בתרומה מן התורה, כדעת רב הונא [אבל מדרבנן אינו אוכל תרומה, וכמו שאמר רב הונא]. (11)

אמר מר בכרייתא:

9. שליכא מאן דמכשיר לגמרי, ואיך נאמר שברייתא זו סוברת משוך אין צריך שימול, ומותר בתרומה.

ואולם התוספות ביארו, שלדעת הברייתא דפרכינן מינה, אף שהמשוך צריך לימול מדרבנן [וכדברי רש"י, שלא נחלק אדם מעולם לומר שאין המשוך צריך לימול כלל], מכל מקום, אינו אסור בתרומה, כי לא עשאוהו כערל דרבנן, ותיובתא דרב הונא, שאמר אף בתרומה אסור, כדמשמע מלשונו.

12. נפקא מינה במה שאמרו: טומטום שנתקדש קדושו קדושין, לענין שיהא מי שקידש אסור באחותו ואמו של הטומטום, כי שמא אשה היא ואסורה אחותו משום אחות אשה, ואמו משום חמותו, רש"י.

ובספר "אהל דוד" הוסיף נפקא מינה לטומטום עצמו, כשאביו כהן ונתקדש הטומטום

9. כתב רש"י: שהרי בין אם איש הוא ובין אם אשה היא ובין אם בריה בפני עצמה היא, הרי זרעו של כהן הוא.

10. כגון חטאת ואשם ושיירי מנחות שאין נאכלים אלא לזכרי כהונה, רש"י.

11. בספרים שלפנינו כתוב: מיתבי מברייתא זו לרב הונא, ולא לימא מסייע ליה לרב הונא, והיינו — לפי הבנת רש"י — שברייתא זו סוברת: משוך אוכל בתרומה אפילו מדרבנן, ומשום שאינו צריך לימול אפילו מדרבנן, וקשיא לרב הונא שאמר: משוך צריך שימול מדרבנן ואסור בתרומה מדרבנן.

ואף רש"י הביא גירסא זו, והקשה עליה, שהרי לקמן מביאה הגמרא מחלוקת אם משוך צריך שימול מן התורה או מדרבנן; ומוכח

— "אמו" של הטומטום, שהיא בת ישראל הנישאת לכהן, שמת בעלה.

והרי היא אוכלת בתרומה בשביל בן טומטום שיש לה מבעלה הכהן, וכמו שאמרה תורה "ויליד ביתו, הם יאכלו בלחמו", וקרינן ביה "יאכילו" בלחמו, ללמד על זרע שיש לבת ישראל מכהן, שהוא מאכילה בתרומה. (15)

ותמהינן: אמו? ! הרי פשיטא שיאכילה הטומטום! (16)

ומפרשינן: מהו דתימא: הואיל ואמר הכתוב: "ויליד" ביתו הם יאכלו בלחמו, אם

אבל לקולא — להאכיל את אשתו הזרה בתרומה — מי אמרינן?!

והרי טומטום ספק אשה הוא, ולחומרא צריכים אנו לומר שאין אשה מקדשת אשה! (13)

אמר אביי: הבריייתא מדברת כשביציו של הטומטום ניכרות מבחוץ, שודאי זכר הוא, ויכול לקדש אשה, ולפיכך מאכיל הוא אותה בתרומה. (14)

רבא אמר לפרש הבריייתא:

מאי "נשיו" שהטומטום מאכילם בתרומה?

שהובאה לעיל נו ב, שהנושא אשה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד שאינה ראויה לביאה אינו מאכילה בתרומה, ומשום שכל חופה שאינה ראויה לביאה אינה חופה.

ודברי התוספות אינם מוסכמים ביסוד שלמדו מן המשנה שם, וראה שם ברשב"א שהוא חולק על יסוד זה, וראה בהערות שם.

15. ומה שאמר "נשיו" בלשון רבים, מפני שהוא מאכיל אמהות רבות, כגון אמו ואם אביו ואם אבי אביו, כשהיו בנות ישראל ונשואות לכהנים ומתו בעליהן ואין להן זרע אלא את הטומטום הזה, שהוא מאכיל את כולן כאחד, וכן למעלה עד לעולם.

16. מבואר מן הסוגיא שלפי אביי המפרש "נשיו" כפשוטו, לא קשיא לגמרא: פשיטא, ונתקשו אחרונים בדבר.

כי אם משמיעתנו הבריייתא שאין אומרים: "כל האוכל מאכיל כל שאינו אוכל אינו מאכיל", וכפי שנקט בפשיטות בערוך לנר; אם כן אף לרבא יש לומר כן, כי אם אכן הינו אומרים "כל האוכל מאכיל שאינו אוכל אינו מאכיל", הרי

לזר, והועילו הקדושין לאסור את הטומטום בתרומה, מספק שמא נקבה היא וחלו הקדושין לפוסלה מתרומת בית אביה.

13. הקשה בערוך לנר: הרי משכחת לה בטומטום שקידש בת כהן, שאם אינו זכר ואין קדושו קדושין, הרי היא אוכלת מכח אביה, ואם זכר הוא הרי היא אוכלת מכחו, וקא משמע לן שהטומטום מאכיל אם הוא זכר, אף על פי שהוא ערל ואינו אוכל, ואין אומרים "כל האוכל מאכיל, שאינו אוכל אינו מאכיל" [וכפי שסברה הגמרא מתחילה לומר בתחילת פרק אלמנה]? וראה מה שיישב שם.

ונראה מדברי הערוך לנר שהוא סובר: בת כהן שנישאת לכהן ואין הכהן יכול להאכילה בתרומה מטעם "כל האוכל מאכיל וכל שאינו אוכל אינו מאכיל", הרי זו לא תאכל בתרומה מכח אביה, וחידוש הוא.

14. כתבו התוספות בטעם הדבר שטומטום מאכיל את אשתו אף על פי שאינו ראוי לביאה, משום דראוי לקרוע, שאם לא כן, כיון שאינו ראוי לביאה אין חופתו חופה, וכמבואר במשנה

אלא לרבא, המפרש אף את הרישא של הברייתא בסתם טומטום, אם כן טומטום דסיפא למה לי להשמיענו שאינו אוכל בתרומה, הרי כבר נתבאר זה ברישא!?

ומשנינן: מאי "טומטום" אינו אוכל, דקתני בסיפא של הברייתא: ערל.⁽¹⁸⁾

ותמהינן: למה צריך התנא לומר שהערל אינו אוכל בתרומה וקדשים?

הרי השתא, ספק ערל לא אכיל בתרומה, כמבואר ברישא, ואם כן, היתכן שודאי ערל אכיל בתרומה!?

ומפרשינן: "מה טעם" קאמר התנא של הברייתא:

מה טעם טומטום שאין ביציו ניכרות מבחוץ אינו אוכל בתרומה, מפני שספק ערל הוא, וערל אינו אוכל לא בתרומה ולא בקדשים.

לימא כתנאי, האם נאמר שתנאים נחלקו

כן: בן שהוא מוליד [ראוי להוליד] וקרינן ביה "יליד" אכן מאכיל הוא את אמו, אבל בן שאינו מוליד, ולא קרינן ביה "יליד", הייתי אומר שאינו מאכיל.

קא משמע לן.⁽¹⁷⁾

תא שמע להקשות על פירושו של רבא בברייתא, מן הסיפא:

טומטום אינו אוכל לא בתרומה ולא בקדשים.

בשלמא לאביי, המפרש את הרישא של הברייתא שלמדנו: טומטום אין אוכל בתרומה נשיו ועבדיו יאכלו, שמדובר בה בטומטום שביציו ניכרות מבחוץ, הרי ניחא שחזר ואמר התנא: טומטום אין אוכל בתרומה.

כי תנא רישא: טומטום שביציו מבחוץ, שהוא ערל ודאי.

וקתני סיפא: טומטום סתם, שהוא ספק ערל.

ו"עבדיו" אוכלים.

17. לדעת רבא יש לומר, כי אף מה שאמרו בברייתא: "עבדיו" חידוש הוא מטעם "יליד", וכעין שאמרו לעיל סז א, שהעובר אינו מאכיל את עבדיו הואיל ואמרה תורה "יליד", ומשמע ילוד מאכיל שאינו ילוד אינו מאכיל את עבדיו. ואולם בתוספות שם נתבאר, שנחלקו בזה אמוראים בגמרא אם יש ללמוד דרשה זו אף לגבי עבדים שאין אכילתם בתרומה מכח פסוק זה, ראה שם בד"ה למאי.

18. פירוש: כי לשון "טומטום" הוא לשון אטימה וסתימה, וכעין שפירש רש"י ביומא לט

שאף את אמו לא היה מאכיל, כמבואר בהדיא בתחילת פרק אלמנה; ועוד הקשה על זה הערוך לנר: חידוש זה אין מקומו להשמיענו בטומטום, אלא בערל, וכפי שאכן משמיענו דין זה התנא של משנתנו.

ולפיכך פירש הערוך לנר, שחידוש הברייתא הוא, שלא נאמר: הואיל ואין הטומטום ראוי לביאה, אין חופתו חופה ואינו מאכיל בתרומה, [ועל פי זה תירץ בערוך לנר את קושייתו שנוכרה בהערה לעיל, ודבריו צריכים תלמוד].

ואולם לשיטות הראשונים החולקים על יסודם של התוספות, וכפי שנתבאר בהערה לעיל, עדיין צריך ביאור, מאי קא משמע לן?! וכן צריך ביאור מאי קא משמע לן: נשיו

בדבר, האם המשוך חייב למול מן התורה, או אינו צריך למול אלא מדרבנן, וכדברי רב הונא:

דתניא: משוך, (19) וגר שנתגייר כשהוא מהול וצריך להטיף ממנו דם ברית (20), וקטן שעבר זמנו (21), ושאר כל הנימולים לאתווי מי שיש לו שתי ערלות [עורות ערלה זו על גבי זו] (22), אף אלו אינן נימולין אלא ביום כמילה גמורה שאינה אלא ביום.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: תינוק הנימול בזמנו [ביום השמיני] —

עב-ב אין נימול (1) אלא ביום.

אבל תינוק הנימול שלא בזמנו — נימול בין ביום ובין בלילה.

וכן שאר הנימולין שנזכרו בכרייתא, נימולין בין ביום ובין בלילה.

מאי לאו — גבי משוך — בהא קמיפלגי:

דמר תנא קמא סבר: משוך מדאורייתא הוא נימול, ולפיכך אינו נימול אלא ביום.

ומר — רבי אלעזר ברבי שמעון — סבר: משוך מדרבנן הוא נימול, ולא החמירו להצריכו מילה דוקא ביום ולא בלילה.

הרי שנחלקו תנאים בדברי רב הונא.

ופרכינן: ותסברא, וכי יש לפרש כן את מחלוקתם?! והרי —

קטן שעבר זמנו — מי איכא למאן דאמר שרק מצוה דרבנן הוא, ובכל זאת לפי רבי אלעזר ברבי שמעון הוא נימול אפילו בלילה!

אלא, באמת לא נחלקו תנאים בדברי רב הונא. ודבולי עלמא, משוך רק מדרבנן הוא נימול, ואילו קטן שעבר זמנו נימול מדאורייתא.

21. לשון המאירי הוא: שלא תאמר: אין הענין ביום אלא שיעבור עליו ליל שמיני קודם מילה, הא משהגיע לשמיני, אפילו בלילה.

22. ראה מה שכתב הרש"ש בזה.

א, מה שאמרו: עבירה "מטמטמת" לכו של אדם: "אוטמת וסותמת מכל חכמה", ואף זה הוא לשון "ערלה", וכמו שכתב רש"י [ויקרא י טז] על הפסוק: ומלתם את "ערלת" לבבכם: אוטם לבבכם וכסויו.

19. בספרים שלפנינו כתוב: משוך וקטן שנולד כשהוא מהול, והרש"ל מחק: "וקטן שנולד כשהוא מהול" וראה הטעם בדבריו ב"חכמת שלמה".

20. כתב הרש"ש: בגר שצריך מילה גמורה, לא נחלק רבי אלעזר שיהיה נימול בלילה, כיון שהמילה היא מעיקר דין גירות ואין גירות אלא ביום, מה שאין כן כשנתגייר כשהוא מהול, אינו אלא למצוה בעלמא, ראה שם.

1. א. כן היא גירסת התוספות והגר"א. וראה עוד בתוספתא פרק טז משבת הלכה ז: מי שנולד מהול, וגר שנתגייר מהול, ותינוק שעבר זמנו, ושאר כל הנימולין אין מלין אותן אלא ביום. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: בזמנן, אין מלין אותן אלא ביום. עבר זמנן, מלין אותן בין ביום בין בלילה.

והגיה הגר"א: בזמנו — אין מלין אותו אלא ביום. עבר זמנו — מלין אותו בין